

«Correràs, correràs, i mai t'aturaràs»

Aquests dies s'està representant al Teatre Nacional de Catalunya l'obra de Joan Maragall sobre el mite d'*El Comte Arnau*, amb música del mestre Felip Pedrell. Aquesta representació, com tants actes sobre Maragall que es fan enguany, es realitzen amb motiu del centenari de la mort del poeta.

Aquesta llegenda ens mostra un comte damnat a cavalcar durant tota l'eternitat, caçant sense aturador, seguit per uns gossos. Aquesta cacera infernal la fa amb Adalaisa, l'abadessa de Sant Joan, a qui va seduir i condemnar com ell, a vagar sense descans. Un notable estol dels nostres literats ens han descrit aquest comte irredempt, perquè si hi ha un mite català per excel·lència, aquest és el del *Comte Arnau*.

És sabut que Joan Maragall es va hostatjar (1902-1903) uns dies a la Figuera, una masia del pla de la Calma.

L'ànima d'aquella casa era la padrina, l'àvia Pepa, sobre la qual Josep Pijoan, un altre assidu d'aquella casa i íntim amic de Maragall ens diu: «Una altra amiga nostra, també cantaire, era l'àvia de la casa on jo posava, un arxiu remarcable de cançons.» Caldria afegir-hi: i també de rondalles.

Al pla de la Calma, el mestre Lluís Millet, un altre hoste destacat de la mateixa casa, apuntava la música i les lletres de les cançons dels pagesos d'aquell indret.

Les tempestes eren especialment temudes per la gent de muntanya, ja que no tenien cap tipus de protecció, com no fos resar, cremar llorer a la llar de foc o encendre el ciri del monument de la darrera Setmana Santa. Millet va viure una d'aquelles espectaculars tempestes en aquella masia i va voler deixar-ho escrit.

«De sobte un terratrèmol fa esbalandrar la casa. El vent furiós, obrint la porta forana, crida desencadenat per dins el mas, remoyent tota la casa i esglaiant tota persona. Els gossos lladren sinistrament i les ovelles es planyen amb un bel agut, llastimós. Tothom calla; els homes s'aixequen a apuntalar la porta; el pastor baixa al corral a part darrera de la casa.

»Torna a entrar esparverat i senyant-se:

»— Jesús! — diu — el mal Comte!

»— L'heu vist Jep?

»— Avall de la Codina corre, el mal esperit, com un núvol negre, amb cavall i gossos, com si volessin.

»— Ai mare, diem el rosari! — gemega la pubilleta tota aclucada i poruga.

»— Diem — diu la padrina, despenjant uns grans rosaris de la paret negrosa — mes no resem per l'ànima damnada; mal profit li faria al comte Arnau!»

Aquí identifiquem ben clarament la casa i els habitants. La padrina, l'àvia Pepa, la pubilleta, a qui anomenaven Lola, una xica ben eixerida que es cartejava amb Don Joan Maragall; i la Codina, una casa veïna de la Figuera.

Sabem que, el 1904, Maragall escrivia el seu *Comte* i que Pedrell, que treballava en la composició, havia proposat a Millet que fos l'Orfeó Català qui estrenés l'obra. Millet, il·lusionat amb la proposta, apuntà la data de la segona quinzena de juny d'aquell any, i va suggerir a Pedrell: «Què no ha pensat, per a la representació, en el Parc Güell? Està situat sobre Vallcarca, en un dels puigs que enrotllen Barcelona. Allí, Don Eusebi Güell hi fa construir un teatre grec sota el cel, per fondo el mar. L'arquitecte és en Gaudí, un geni.»

També li comentà que Adrià Gual opinava que es necessitarien més de cinc mil duros per fer una representació digna.

El 13 de febrer del mateix any, Lluís Millet adreçava encara una altra carta a Felip Pedrell: «Molt estimat mestre: Vaig veure a Maragall; m'explicà el *Comte Arnau*; és magnífic i digne de la seva alta inspiració. !Què bé si deu trobar vostè amb aquell ambient de llegenda meravellosa! Va trobar magnífica l'idea de donar la obra en el Parc Güell i se va quedar meravellat de la intenció de vostè de donar-la pel juny pròxim. ¡El pobret ignora la activitat fecunda de son col·laborador!

»L'endemà de veure en Maragall vaig anar junt amb en Joaquim Cabot president del Orfeó a veure a D. Eusebi Güell; l'hi esposarem la idea de vostè. L'hi fou agradosa la proposta i l'acceptà amb bona voluntat. Lo que hi ha, és que el teatre grec està atrassat i no és possible estigui llest pel juny; pro nos digué anéssim a veure en Gaudí l'arquitecte, que ell nos donaria dades més fixos i nos diria més o menys lo que s'hauria de fer per a posar-ho en condicions per a donar lo *Comte*. A n'en Gaudí no l'he pogut veure encara pro penso podré un dia d'aquests. De seguida l'hagi vist l'hi escriuré a vostè. Llavors l'hi donaré detalls.

»El Parc Güell serà i és ja ara una cosa genial. Lo vaig visitar fa cosa de 15 dies. Lo que se'n diu teatre grec vaig reconèixer està atrassat, pro a veure en Gaudí lo que ens dirà.

»No cal dir-l'hi que el *Comte Arnau* amb l'idea que vostè me'n ha donat trobo serà espaterrant! Avant mestre!

¿Coneix aquesta variant de la cançó? Jo la trobo molt hermosa i es recollida per mi mateix!

»La dona que me la cantava a penes hi arribava per la tessitura baixa, pro ella s'hi trobava bé, en sentia bé lo fantàstic i tètric de la llegenda!»

Evidentment, la dona que cantava a Millet aquella cançó, era l'àvia Pepa.

Però a finals del mes de febrer de 1904, tothom veia impossible poder fer la representació a finals de juny. El mateix Millet exposava que els cantaires de l'Orfeó només podien assajar a les nits i això dificultava poder estrenar-la. També es parlà d'"arreglar" accionistes per recaptar diners, proposta que es descartà pel fet de no tenir una data ni un lloc concret per a l'estrena.

Cap al mes de febrer de l'any 1911, any de la mort de l'autor, Maragall va enllestir l'última part del *Comte*, i, al novembre, Pedrell li va lliurar un exemplar del poema musicat.

Ara vivim uns temps de presses, de molta, massa, informació, però de ben poca comunicació. Abans, aquelles cançons i rondalles tan nostrades servien com a element de comunicació entre les persones i de transmissió del nostre ric llegat popular. I en això la gent de muntanya hi va tenir un paper molt important. Gràcies a aquella gent de petits pobles i de masies aïllades, i també, no ho oblidem, d'aquells intel·lectuals que es van preocupar per recollir, anotar, i reelaborar aquell llegat tradicional, avui encara en podem gaudir.

Com amb aquest *Comte Arnau*, estrenat ara per primera vegada, i que segons Millet, és: «una llegenda superba universal i catalana, exemple d'altíssim ordre moral que ensenya al poble, ferint-lo en son sentiment i en sa imaginació, que el desordre moral porta fatalment al càstig etern. Un comte Arnau que se salva sembla que desil·lusionaria la imaginació popular.»

Xavier Cateura i Valls